

Vlaams
Parlement

vergadering **C118**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 6 februari 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de innovatiesteun aan kmo's – 1057 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de innovatiesteun aan bedrijven in 2019 – 1091 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een ethisch kader voor artificiële intelligentie – 1160 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over beleidsvoorstellen rond artificiële intelligentie in Vlaanderen – 1170 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het Flanders Future Techfund – 1161 (2019-2020)	15
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanbevelingen voor een Vlaamse ruimtevaartconomie – 1162 (2019-2020)	18
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de mogelijke investeringen van Chinese bedrijven in de e-commerce in Vlaanderen – 1203 (2019-2020)	21

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de innovatiesteun aan kmo's
– 1057 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de innovatiesteun aan bedrijven in 2019
– 1091 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): In de media hebben we gelezen dat er steeds meer kleine en middelgrote ondernemingen steun krijgen van de overheid. De cijfers tonen dat duidelijk aan. In 2019 ondersteunde het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) ruim 500 ondernemingen. Driekwart daarvan, 387 ondernemingen, waren kmo's. Van de 200 miljoen euro aan subsidies werd 60 procent toegekend aan kmo's en 40 procent aan grote ondernemingen. 10 jaar geleden was dat nog net omgekeerd. Minister, u schrijft dat toe aan de vereenvoudiging van het aanvraagdocument en de snellere beslissingsperiodes. U wilt die tendens voortzetten en in 2020 opnieuw een recordaantal Vlaamse kmo's ondersteunen. Als we er rekening mee houden dat er 652.650 kmo's zijn in Vlaanderen, stellen we vast dat toch nog maar 0,06 procent wordt bereikt. Er is dus eigenlijk nog heel wat potentieel in Vlaanderen.

Minister, ik richt daarom de volgende vragen tot u. Hoe zult u de doelstelling proberen te realiseren om dit jaar nog meer Vlaamse kmo's te ondersteunen? Welke andere stappen, naast de vereenvoudiging van de aanvraagdocumenten en de snellere beslissingsperiode, zult u daarvoor zetten? Detecteert u nog bijkomende, andere drempels, naast de aanvraagdocumenten die nog eenvoudiger kunnen enzovoort? Wat zult u doen om de Vlaamse kmo's nog meer te sensibiliseren om te investeren in innovatie?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik vind dat collega Gryffroy dat perfect heeft uitgelegd, dus ik zal meteen naar mijn vragen gaan. Minister, hoe evalueert u de cijfers? U hebt ook aangegeven dat u de evaluatie enigszins wou hervormen. Wat zijn de plannen ter zake? In uw antwoord op een schriftelijke vraag van mij hebt u ook aangegeven dat u de doorlooptijden van de steunaanvragen wilt verkorten. Dat zou kmo's, bedrijven die misschien minder mensen in dienst hebben om die dossiers te behartigen, kunnen helpen. Wat zijn op dat vlak de plannen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel. Het is natuurlijk altijd een beetje vreemd om de vraag te krijgen van iemand van de N-VA hoe we iets gaan vereenvoudigen, terwijl die zelf tien jaar op dat domein heeft gezeten. Niettemin vind ik ze zeer interessant, en ik ben oprecht gemotiveerd om er werk van te maken.

Collega Gryffroy, misschien eerst over de feiten. Het bereik van onze VLAIO-instrumenten is ruimer dan de door u aangehaalde 500 ondernemingen die we in 2019 zouden hebben bereikt. Naast de steun voor ontwikkelings- en onderzoeksprojecten hebben we een ruimer instrumentarium. Met de kmo-portefeuille bereikten we vorig jaar 70.000 bedrijven. Inzake de kmo-groeisubsidie werden vorig jaar

bijna 400 projecten goedgekeurd. Ons instrumentarium tout court is dus wel zeer breed bekend.

De voorbije jaren is er ook een aanzienlijke toename – wat een compliment is voor mijn voorganger – van het aantal gesteunde O&O-projecten van kmo's. Het aantal goedgekeurde ontwikkelingsprojecten is op vijf jaar tijd met bijna 75 procent toegenomen. Het overgrote deel hiervan – 82 procent in 2019 – werd door kmo's ingediend. Dat is dus een heel positieve evolutie.

U hebt absoluut gelijk: in verhouding, en dat is wat zelfkritiek, bereiken we nog altijd veel te weinig kleine bedrijven met onze O&O-steun. In januari ben ik ter gelegenheid van nieuwjaar aanwezig geweest bij heel veel gelegenheden, en daar heb ik toch een aantal kmo's ontmoet. De redenen waarom men daar geen gebruik van maakt, blijken zeer gevarieerd te zijn, maar we moeten daar doorbraken in realiseren, want het is echt nog te weinig.

Mijnheer Vande Reyde, die evaluatie van de evolutie is duidelijk positief, maar los van de positieve cijfers is het van belang om alert te zijn en te bekijken welke drempels we nog kunnen wegwerken. Ik denk dus dat we de analyse delen. Het is een heel positieve evolutie, we zijn niet slecht bezig, maar het zou goed zijn, mocht het nog wat beter worden.

Ik denk aan drie manieren om meer kleine bedrijven aan het innoveren te krijgen en te laten gebruikmaken van de VLAIO-instrumenten. Ten eerste is er de instroom van nieuwe bedrijven. Ik denk dat we nog meer innovatiegerichte starters moeten krijgen bij wie O&O in het DNA zit, de zogenaamde techstart-ups. Dat kunnen we doen door het ondernemerschap te stimuleren, ook in het hoger onderwijs. U hebt de cijfers gezien en weet hoeveel starters er zijn. Dat is spectaculair. Maar ik denk dat we specifiek op die techstart-ups moeten inzetten. De rol van goede begeleiding via incubatie of acceleratie is daarbij ook van groot belang. Ik vermeld hier graag imec.start als goede praktijk. Dit initiatief wordt wereldwijd erkend als een absoluut topprogramma om innovatieve starters op te kweken.

Vervolgens is het goed dat we proberen om gevestigde kmo's die willen innoveren, beter te bereiken en uit te dagen om gebruik te maken van de VLAIO-instrumenten. Hiervoor zullen we de instrumenten en procedures beter toegankelijk maken voor kleine bedrijven. Twee pistes die we nu aan het ontwikkelen zijn, kan ik nu al meegeven. In mijn beleidsnota pleit ik ervoor om het laagdrempelige kanaal van de kmo-groeisubsidie in te zetten voor O&O-steun aan kleine bedrijven. We stellen immers vast dat er erg weinig kleine ontwikkelingsprojecten ingediend worden: slechts 3 à 5 procent van de projecten gaat over een steun van minder dan 50.000 euro. Dat is bijzonder weinig, en mogelijk is er een onevenwicht tussen de steun en de administratieve inspanning. Dat is, denk ik, geen geheim. Ik verwacht de komende weken een plan van aanpak van VLAIO om dit in de praktijk te gaan brengen. We zien dat er daar een bottleneck zit. Dat moet eenvoudiger.

De tweede piste betreft inspanningen om de doorlooptijd voor steunaanvragen voor een O&O-subsidie, zeker van kleinere kmo-projecten, verder te verminderen en vooral ook om dit traject voor de kmo's transparanter te maken. In de komende weken start VLAIO al met een eerste experiment om de doorlooptijd van ontwikkelingsprojecten van minder dan 250.000 euro in een snellere procedure te behandelen. Het gaat hier over ongeveer de helft van de projecten, die samen zo'n 20 procent van de uitgekeerde steun vertegenwoordigen. Dat willen we in een eenvoudiger traject steken. Ik verwacht hier tegen het einde van het jaar een eerste evaluatie van. We hebben hier geen decreet voor nodig; VLAIO kan die procedure zelf vereenvoudigen.

Wat betreft de meer algemene vraag van collega Vande Reyde met betrekking tot diversificatie van de evaluatieprocedures in functie van de complexiteit van de

dossiers en de omvang van de gevraagde steun, tonen de twee voorbeelden aan dat we dat net aan het doen zijn. Er is een verschil tussen grote steun aanvragen en kleine steun aanvragen. Ik heb net ook de wanverhouding tussen beide geschetst. Complexe en dure onderzoeksprojecten hebben een meer diepgaande aanpak dan kleinere ontwikkelingsprojecten. We gaan voor de relatief kleine ontwikkelingsprojecten nog verdere stappen zetten.

Naast de techstart-ups en het beter bereiken van kmo's is de derde piste dat we kleine bedrijven voorbereiden en sensibiliseren om innovatie te integreren in hun bedrijfsstrategie, zodat ze stappen kunnen zetten richting eigen innovatie-activiteiten. Je hebt subsidies die gericht zijn op individuele bedrijven, maar daarnaast hebben we ook programma's zoals TETRA, de technologietransfers vanuit de hogescholen, maar ook onze clusters en de collectieve programma's voor kennisverspreiding, waarmee we ook minder innovatiegedreven bedrijven of – zoals men ze soms ook wel noemt – de innovatievolgers bereiken. Ik ben gestart met de hele nieuwe, maar er zijn ook bedrijven die we moeten stimuleren om op tijd met de integratie van innovatie te starten. Via deze kanalen sensibiliseren, stimuleren en helpen we kleine bedrijven om stappen te zetten op de innovatieladder.

Er komt een nieuw contract ondernemerschap, waarvoor de onderhandelingen nu lopen en waarover ik heel binnenkort beslissingen zal nemen. Daarmee zullen we de inspanningen inzake kennisverspreiding en technologieversnelling opdrijven. Dit is een heel belangrijke hefboom om kleinere bedrijven te stimuleren en klaar te maken om ook aan eigen O&O-projecten te beginnen.

Dus, collega's, jullie hebben terechte vragen gesteld. Ik denk dat we met VLAIO de voorbije maanden echt een traject hebben opgezet om de machine, zoals ze nu werkt, nog beter te oliën, zeker naar de kleinere ondernemingen toe. Ik ga die inspanningen ook goed monitoren, want als we met Vlaanderen een topvijfregio op het vlak van innovatie willen worden, zullen we echt een doorbraak moeten realiseren bij onze kmo's. Dat is niet alleen een van mijn prioritaire boodschappen, maar ook een prioritaire doelstelling die we onszelf hebben opgelegd.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Als ik kijk vanuit het oogpunt van de kmo, dan onthoud ik vooral uw bemerking of de steun in verhouding staat tot de administratieve inspanning. Dat is voor een kmo zeer belangrijk. U zit in een catch 22: als u het te simpel maakt, is het misschien ook meer fraudegevoelig. Dan is er weer een ander probleem. Dat is dus moeilijk.

Als ik rondga op de recepties van Voka, UNIZO, enzovoort – ik was vroeger ook ondernemer, dus ik heb nog altijd veel van die contacten – dan hoor ik nog twee zaken die u niet vernoemd hebt: men kan er niet meer aan uit. Soms zegt men tegen mij dat men met een leuk project bezig is. Als ik dan zeg dat ze daarvoor eens moeten aankloppen bij VLAIO, dan antwoorden ze: 'Ja, maar, hoe, wie, wat, ... ?' Het is zoals u zelf zegt dus te breed, en misschien weet een kmo'er daardoor niet meer bij wie hij nu exact moet zijn.

Ten tweede is er wantrouwen ten overstaan van het beleid. Soms hoor ik verhalen van ondernemers die een project hebben ingediend, dat de steun hun werd toegekend, maar dat ze ik-weet-niet-hoelang hebben moeten wachten op hun centen, enzovoort. De enkele mindere verhalen maken dan natuurlijk dat er een negatief beeld ontstaat.

Ik heb nog een andere vraag. Ik was eigenlijk een beetje verwonderd. U mag het me niet kwalijk nemen dat ik die vraag stel. Op 22 januari hebt u 's morgens op uw website een artikel geplaatst omtrent een record aan innovatiesteun voor kmo's. Daarin zegt u voor 2019 dat er 387 van de 513 door de VLAIO gesteunde

bedrijven, van de kmo's dus, in aanmerking kwamen. Ik heb in de namiddag, om 16.57 uur een antwoord gekregen op mijn schriftelijke vraag. Ik lees voor wat daarin staat, want die staat ondertussen niet meer onder embargo, dus die is publiek: "Voor het jaar 2019 moeten de cijfers nog verwerkt worden en zijn deze momenteel nog niet beschikbaar." In de namiddag kreeg ik dus een antwoord dat de cijfers nog moeten worden verwerkt en niet beschikbaar zijn, maar 's morgens staan ze wel op uw website en staan ze ook in de krant.

Mijn eerste opmerking daarbij: in welke mate zijn de cijfers van 513 stuks correct? Ten tweede, ik denk dat er ook een heel duidelijke afspraak is binnen het parlement dat een antwoord op een schriftelijke vraag altijd een embargo heeft van 14 dagen, zodanig dat wij zelf kunnen kijken wat we daarmee kunnen doen. Ik heb de schriftelijke vraag gesteld op 9 december. Op 22 januari verschijnt 's morgens op uw website het antwoord: in 2019 ging het op uw website over driekwart of 387 van de 513 door VLAIO gesteunde bedrijven, kmo's. Ik heb het antwoord gekregen, ook op 22 januari, in de namiddag, en daarin zegt u: voor het jaar 2019 moeten de cijfers nog verwerkt worden en zijn deze momenteel nog niet beschikbaar. Dus, 's middags zijn ze niet beschikbaar, maar 's morgens staan ze wel op uw website. Bovendien is er twee weken embargotijd, en daar zijn we wel gevoelig voor. Ik weet dat u daar niet alleen tegen zondigt, er zijn er nog andere, maar voor mij is dat wel onbegrijpelijk. Wat is het nu: is die 513 dan juist? Volgens de website is dat juist, maar volgens uw antwoord op mijn schriftelijke vraag zijn de cijfers nog niet beschikbaar. De cijfers stonden ook in De Tijd, 's morgens. Dat wil zeggen dat ze de dag ervoor al zijn meegedeeld. Ze zijn ook op uw website gekomen, en 's middags krijg ik een antwoord dat ze niet beschikbaar zijn.

Minister Hilde Crevits: Ik zit met een levensgroot probleem dat ik vroeger nooit had: dat sommige parlementsleden gewoon alle cijfers vragen over alle dingen. De vraag komt binnen, op dat moment hebben wij de cijfers niet. Dat antwoord moet dan door heel de mallemolen van de administratie, komt dan bij mij. Ik zie dat, ik teken, en dan gaat dat weer naar beneden. Dat duurt weer een paar dagen en dan gaat dat weg, maar er zit geen kwade trouw in. Wij kunnen niet alles over het hele spectrum bijhouden. Wij vragen dat aan de administratie. Als de cijfers er zijn, geven ze die ons door, maar er is geen systematiek. Ik ben dertien jaar minister. Ik probeer een goede relatie te onderhouden met mijn parlementsleden. Ik weet vanuit mijn eigen parlementsmandaat hoe gevoelig het is als je iets vraagt, dat je het als eerste krijgt. Er zijn trouwens al heel veel primeurs in de krant verschenen van cijfers die ik geef omdat ik ze moet geven. Het gaat over eindejaarscijfers bij het afsluiten. Die vraag komt binnen in december, ze gaat door de molen, en op het moment dat je tekent, heb je de cijfers nog niet, maar dan zijn ze er op een bepaald moment wel en dan communiceer je erover.

Ik ga onderzoeken waar het misgelopen is, maar ik begrijp dat dat voor u verschrikkelijk vervelend is, zeker wanneer je op de dag zelf het antwoord krijgt dat ze niet beschikbaar zijn. Dat is wel helemaal te gek. Maar dat bewijst natuurlijk meteen dat er geen kwade trouw achter zit, anders zou ik die cijfers natuurlijk wel gegeven hebben.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik zie 's morgens de website en De Tijd. Dan denk ik: 'Tiens, dat is eigenaardig, dat is mijn schriftelijke vraag.' In het antwoord zegt u dat de cijfers niet verkrijgbaar zijn, maar ze staan wel op de website.

Minister Hilde Crevits: Dat heeft te maken met het moment waarop de vraag is doorgestuurd.

De voorzitter: Collega's, mag ik voorstellen dat we teruggaan naar de vraag.

Andries Gryffroy (N-VA): De vraag is wel of die 515 klopt. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Onze relatie is nog altijd uitstekend, daar hoeft u zich dus geen zorgen over te maken. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Ik heb die cijfers ook gevraagd en ik heb ook gezien dat daar eerder over in de media is bericht. Ik heb trouwens mijn antwoord nog later gekregen dan de heer Gryffroy, wat een absolute schande is! *(Gelach. Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Ik heb de vraag later gesteld. Dat bewijst dat de chronologie niet altijd eenvoudig op te volgen is. Ik heb alle begrip daarvoor. Ik heb daar trouwens ook geen enorm grote zaak van gemaakt. Ik denk dat daar inderdaad een brief over verstuurd is, maar voor mij is de zaak daarmee afgehandeld. Ik denk dat daar de nodige aandacht voor moet zijn. Dat de embargo's worden gerespecteerd, lijkt mij logisch. Ik denk dat dat punt daarmee duidelijk gemaakt is.

Om naar de essentie te gaan, vond ik uw antwoorden over innovatievolgers zeer nuttig. Als ik op het veld kom, en dat is dan meestal bij ondernemers zelf, niet zozeer op recepties, wat natuurlijk ook een goede voedingsbodem is, dan hoor ik ook wel dat men vraagt waar men moet zijn, hoe dat in zijn werk gaat enzovoort. Men heeft wel eens afgesproken met imec of zo, maar daar werd geen vervolgtraject aan gegeven. Ik denk dat er nog een hiaat zit in het beleid wat betreft de verspreiding van kennis onder de volgers. Ons innovatiebeleid is enorm goed aan het draaien. We hebben heel veel budgetten bijgekregen. De grote sectoren en de grote spelers vinden goed hun weg. Dat loopt allemaal prima. Die innovatievolgers mee aan boord krijgen, is de ultieme uitdaging.

De voorzitter: De heer Vanryckegem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (CD&V): Minister, uiteraard zijn wij tevreden met uw antwoord dat u verder zult inzetten op het toekennen van innovatiesteun aan onze kmo's. Zoals wij allemaal weten, blijven zij de motor van onze economie. Als we willen stijgen in de ranking inzake innovatie, zullen we die motor op het vlak van innovatie wat moeten aanzwengelen.

Inzake ontwikkelingsprojecten is de steunverdeling zelfs nog sterker. 79 procent gaat naar kmo's ten opzichte van 21 procent naar onze grote ondernemingen. Bij onderzoeksprojecten merken we net het omgekeerde effect: 34 procent gaat naar kmo's en 66 procent naar grote ondernemingen. Hoe verklaart u deze verdeling? Acht u daar bepaalde ingrepen nodig?

Bij middelgrote ondernemingen merken we een onregelmatige deelname aan innovatiesteun. In 2017 bedroeg die nog 10 miljoen euro, in 2018 bedroeg die 25 miljoen euro en in 2019 viel die terug naar 15 miljoen euro. Is daar een verklaring voor of is dat pure statistiek? Of zijn er oorzakelijke argumenten? Als u hier niet onmiddellijk op kunt antwoorden, ben ik bereid om daar een schriftelijke vraag over in te dienen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wil toch nog eerst iets voorlezen over die schriftelijke vragen, want dat werkt verschrikkelijk op mijn zenuwen. Ik wil jullie echt overtuigen van mijn goede trouw ter zake.

Het probleem van de heer Vande Reyde is eigenlijk hetzelfde als dat van de heer Gryffroy. De vraag van de heer Vande Reyde is ingediend op 6 januari 2020. U was nog wat eerder, mijnheer Gryffroy. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Voilà.

Op het moment dat VLAIO de vraag behandelde, was het nog niet in staat een antwoord te geven, omdat de cijfers nog verwerkt moesten worden. Het antwoord dat de verwerkte cijfers in het jaarverslag gepubliceerd worden, is correct. Op 16 januari maakte VLAIO een eerste ruwe analyse van de cijfers voor 2019. Waarom? Omdat het Hermes-beslissingscomité die cijfers moet bespreken tijdens zijn vergadering. Het zijn die cijfers die ik gebruikt heb in mijn externe communicatie. Op dat moment wist ik totaal niet dat er daar al vragen over gesteld waren, want er zijn zoveel schriftelijke vragen. We weten ook dat informatie die naar het Hermes-beslissingscomité gaat, ook via andere kanalen naar buiten kan komen, en dan is het voor mij ook interessant om daarop in te spelen. Dat is logisch. Mochten jullie in mijn situatie zitten, jullie zouden hetzelfde doen. Ikzelf bepaal niet of er al dan niet informatie gegeven mag worden. Als de administratie mij zegt dat er nog geen cijfers zijn, maar die voor een andere vergadering wel opstelt, dan zeg ik dat ik die ook ga communiceren, want dat is interessant nieuws.

Daarna legt de schriftelijke vraag dus zijn weg af, zonder dat het antwoord geactualiseerd wordt, en als het dan bij mij komt, passeert het. Dat is heel vervelend en we gaan naar een manier zoeken om dat in de toekomst te vermijden, maar dit is de gang van zaken.

De voorzitter van het parlement had er een brief over geschreven en nu zijn we aan het nagaan hoeveel dergelijke statistische vragen er gesteld worden, want dat zijn er onvoorstelbaar veel. Het zou gemakkelijker zijn, mocht alles in het jaarverslag komen en dat er dan pas communicatie over is.

Ik sluit niet uit dat er nog zulke zaken zullen voorvallen, tenzij ik gewoon niets meer doe, maar dat is ook spijtig. Dat ga ik niet doen.

Het is al vaak gebeurd dat ik op schriftelijke vragen commentaar zet, omdat er vaak interessante zaken in staan die ik graag zou willen communiceren, ook al mag ik niet. Als iemand anders er dan echter iets mee doet, dan staan we natuurlijk wel klaar om daarop te reageren.

Enfin, dit is niet de essentie, maar ik probeer de mogelijke spanning hierrond weg te werken.

Collega's, collega Gryffroy zei daarnet dat hij, als hij bij ondernemers komt, vaak het commentaar krijgt dat ze door de bomen het bos niet meer zien. Onze administratie is daar supergevoelig voor. Ik was aanwezig op de receptie van het Vlaams Instituut voor de Logistiek (VIL), waar ook ontzettend veel ondernemers aanwezig waren. Er kwamen toen twee jonge mensen naar mij die me vertelden dat het veel te ingewikkeld is om wat dan ook aan te vragen. Toevallig stond Mark Andries op 5 meter van mij en ik heb die twee mensen tot bij hem gebracht. De verontwaardiging bij Mark Andries was heel groot en hij vloog er onmiddellijk op om uit te leggen dat dat allemaal niet waar was. Maar ik zie dat als een teken van engagement. Men wenst echt niet dat er zo geredeneerd wordt.

Maar ik stel inderdaad wel vast dat het een inspanning vergt om je daar een weg in te vinden, vooral bij kleinere ondernemingen met weinig tijd. Ik was twee weken geleden in een landbouwbedrijf en de zaakvoerder zei me dat je om te innoveren tijd nodig hebt. Dat bedrijf had geïnvesteerd in een voederrobot, waardoor het voeren automatisch verloopt en er elke dag wat meer tijd is, tijd die gebruikt wordt om nog verder te innoveren. In het oude systeem ging alle tijd naar praktische beslommingen en dan komt het er niet van. Dat heeft mij ook wel een beetje de ogen geopend voor het feit dat je voor innovatie ook wel tijd nodig hebt. We nemen dat op met de organisaties die wij ondersteunen. Ik heb bijvoorbeeld aan UNIZO en aan Voka gevraagd om daar aandacht voor te hebben in de nieuwe

contracten die ze sluiten, zodat er aandacht is voor het tijdsgebrek. De grote baas van UNIZO zei begin deze week ook dat UNIZO daar de komende maanden aan gaat werken, zodat de hinderpalen voor een stukje weggenomen worden.

Zoals collega Gryffroy zei, moeten we een vorm van basiscontrole hebben, want we kunnen niet zomaar blanco cheques uitschrijven, maar anderen kunnen zorgen voor wat ondersteuning, zodat de weg ook effectief succesvol afgelegd wordt.

Collega Vanryckeghem, wat uw vraag betreft, dat cijfer verrast mij, dus ik zal dat nakijken. U mag gerust een schriftelijke vraag stellen. Ik zal proberen dat niet op voorhand in de krant te communiceren. Ik wil ook bekijken of ik het aanvullend kan geven, maar als ik nu iets zou zeggen ... *(Opmerkingen)*

De voorzitter: De heer Vanryckeghem zal misschien nog in de partijblaadjes van de N-VA terechtkomen.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil het debat over die schriftelijke vraag echt wel kunnen afsluiten. Ik weet dat u te goeder trouw handelt. Waarom stellen wij inderdaad schriftelijke vragen? Omdat je dat niet kunt doen in een vraag om uitleg. Dat is niet van toepassing. Dan weet u dat dan ook als u schriftelijke vragen krijgt van ons. Ook moet je, als je beleid wilt kunnen bijsturen, je altijd kunnen baseren op cijfers. De persoon die naast u zit, weet zeer goed hoe ik in de vorige legislatuur constant bezig was over cijfers. Wij zijn inderdaad op zoek naar de cijfers. We willen die zo rap mogelijk kunnen krijgen om te zien of het goed of niet goed zit. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Natuurlijk.

De voorzitter: Collega's, ik stel voor dat we ons nu echt beperken tot de inhoud van het debat.

Andries Gryffroy (N-VA): Wat de inhoud betreft: je moet inderdaad tijd hebben. Dat staat natuurlijk in schril contrast. We gaan dat nu niet veranderen, denk ik, maar we hebben dat systeem van heel veel ondersteuning, op alle mogelijke vlakken, ook voor een stuk ingevoerd omdat we de eigen fiscaliteit niet in handen hebben. Heel veel bedrijven vragen me vaak waarom dat allemaal zo moet gebeuren: als we hun gewoon een dubbele investeringsaftrek zouden geven enzovoort, dan zou dat de zaken veel eenvoudiger maken. Dat kunnen we echter niet, dus doen we het op die manier, met een subsidiebeleid in plaats van een fiscaal beleid. Dat is er nu, en ik denk dat we moeten proberen zo veel mogelijk dat wantrouwen ten overstaan van de overheid weg te werken. We moeten bekijken hoe dat op een goede manier kan, zonder te maken dat dit openstaat voor fraude. De steun zou minimaal kunnen zijn en we moeten ervoor zorgen dat de administratieve inspanning in verhouding staat. Voor de ondernemer, de kmo'er moet dat heel eenvoudig te begrijpen zijn. Hij moet weten bij welke contactpersoon hij moet zijn als hij wil worden voortgeholpen.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Iets heel kleins, over de niet-essentie. Alle begrip daarvoor. Mijn medewerker heeft nog wat technische details gestuurd over de timing en zo, maar dat maakt eigenlijk niet uit. Ik denk dat de essentie duidelijk is. Ik wou daar gewoon nog het volgende over zeggen. Het feit dat je in de commissie of op je beleidsdomeinen actieve parlementsleden hebt, dat wringt soms een beetje, maar ik denk dat dat uiteindelijk ook een goede zaak voor iedereen is. Ik merk dat ook in mijn schepencollege: als er een gemeenteraadslid komt dat echt een pertinente vraag heeft, dan leer ik daaruit, dus ik vind dat iets om te koesteren.

Als u dus cijferfetisjisten hebt in uw commissies, koester dat dan, want dat kan uw eigen beleidsdomeinen ... (*Opmerkingen van minister Hilde Crevits*)

Voilà. Er zijn ministers die klagen dat er nooit aandacht is voor hun beleidsdomeinen, dus bij dezen hebt u dat probleem zeker niet.

Wat de essentie betreft, ik kan me die reactie van Mark Andries levendig voorstellen. De administratie vindt dat ze daar zoveel aandacht voor heeft en op het terrein zelf zegt men dat ze daar tijd voor moet maken. Dat is inderdaad een kloof die niet gemakkelijk te dichten valt, maar zolang er aandacht voor is, denk ik dat we daar de komende jaren progressie in kunnen boeken, en dat kan alleen maar een goede zaak zijn.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een ethisch kader voor artificiële intelligentie – 1160 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over beleidsvoorstellen rond artificiële intelligentie in Vlaanderen – 1170 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, op 31 januari van dit jaar vernamen we via de pers dat Ginni Rometty, de topvrouw van IBM, op het Wereld Economisch Forum van Davos pleitte voor meer regels inzake artificiële intelligentie (AI). Ze werd daarin gesteund door Googletopman Sundar Pichai, die eerder stelde dat AI te belangrijk is om niet te reguleren.

Concreet stelt IBM voor dat bedrijven onder andere de werking van hun AI-systeem grondig moeten documenteren, zodat achteraf kan worden uitgezocht waarom een systeem een bepaalde beslissing heeft genomen. Deze aanbevelingen komen er nadat gebleken is uit een studie door het Amerikaanse National Institute of Standards and Technology (NIST) dat bestaande gezichtsherkenningstechnologie die gebruikmaakt van AI, mensen discrimineert of kan discrimineren op basis van leeftijd, ras en etniciteit.

Met het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie werd voorzien in de oprichting van het Kenniscentrum Data & Maatschappij, dat zal focussen op de ethische en juridische vragen rond AI. Het ontbreekt momenteel echter aan duidelijkheid over een ethisch kader voor artificiële intelligentie.

Daarom heb ik volgende vragen. Hoe beoordeelt u de studie door het NIST? Hoe staat u tegenover de uitspraken en maatregelen die IBM voorstelt? Welke plannen hebt u voor het ontwikkelen van een ethisch kader voor AI? Welke rol ziet u hierin weggelegd voor het Kenniscentrum Data & Maatschappij?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Tijdens de plenaire vergadering van 29 januari kwam het gebruik van artificiële intelligentie door de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling

en Beroepsopleiding (VDAB) ter sprake, en het is duidelijk dat iedereen daarom bekommerd is. In een reactie van VDAB stellen zij dat ze AI gebruiken met alle beste bedoelingen, dus enkel wanneer dit een voordeel oplevert voor alle burgers, en dat ze daar heel bewust en transparant mee omgaan. Maar wanneer je een algoritme baseert op data waar vooroordelen en discriminatie in zitten, gaat het die uiteraard overnemen en is het ontzettend moeilijk om die bias eruit te krijgen. Het probleem van die discriminerende software zit dus niet bij de intenties van de gebruiker, wel bij die onbedoelde neveneffecten, zoals onder andere Amazon heeft moeten vaststellen nadat ze hier al mee aan de slag waren gegaan. Om dat tegen te gaan, is dus vooral de expertise over de werking van algoritmes essentieel.

In uw reactie op 29 januari verwees u naar het feit dat intussen het Kenniscentrum Data & Maatschappij is opgericht. Dat is uiteraard een heel positieve zaak, maar dat kenniscentrum is een middel om beleid te voeren en uiteraard geen doel op zich. Die rol hebben zij alleszins meteen goed opgenomen, want in hun laatste nieuwsbrief verwijzen ze naar de paper 'Robot Rules: Regulating Artificial Intelligence', waarin Jacob Turner drie concrete beleidsvoorstellen uitwerkt voor een ethisch discours rond AI in Vlaanderen.

Ten eerste is het belangrijk om burgers en stakeholders te betrekken. Op die manier kunnen de burgers en de groepen die het meest beïnvloed worden door de technologie, deel uitmaken van het proces. Twee van de belangrijkste factoren voor het succes in dit verband zijn voorlichting en het onderwijs.

Ten tweede is dit het juiste moment om van AI-ingenieur een gereguleerd beroep te maken. Een gestandaardiseerde beroepskwalificatie zou de regel moeten worden bij het aanwerven van AI-technici.

Ten slotte zou Vlaanderen een pionier moeten zijn van een burgercode voor AI-ethiek, namelijk een licentie voor het veilig en ethisch gebruik van AI. Kortom, men zou zich moeten houden aan bepaalde minimumnormen wanneer men in staat is om enige invloed uit te oefenen op de keuzes die de AI maakt.

Daarom heb ik volgende concrete vragen aan u: wat is uw standpunt over de regulerende rol die Vlaanderen hierin kan opnemen? Wat is uw oordeel over de beleidsvoorstellen van Jacob Turner? Hebt u zelf nog andere voorstellen? Gaat u daarmee aan de slag? Op welke manier ziet u dat?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor de interessante vragen, die heel breed en fundamenteel zijn en ook meegenomen worden in de beleidsontwikkeling inzake artificiële intelligentie.

Collega Annouri, u verwijst naar een discussiepaper van het Kenniscentrum Data & Maatschappij. Zij hebben met de jurist en auteur Jacob Turner een buitenlandse deskundige aangezocht om de maatschappelijke discussie over AI aan te zwengelen. De uitdagende voorstellen van Turner zijn geen aanbevelingen van het kenniscentrum. Ze hebben gewoon Turner gevraagd.

Collega Gryffroy, u maakt melding van uitspraken van toplui van IBM en Google over het opleggen van verplichtingen ten aanzien van bedrijven die AI ontwikkelen.

Ik deel in elk geval het uitgangspunt dat wordt aangebracht. AI is te belangrijk in het maatschappelijke verkeer om het niet te reguleren. Er is dus zeker wat nodig.

Ik zal enkele reflecties geven, en een stuk mijn visie op de noodzaak van een Europees optreden.

In de eerste plaats is er de houding binnen de Vlaamse overheid. Het is in elk geval wenselijk voor entiteiten van Vlaanderen die artificiële intelligentie toepassen, om dat goed te kaderen in de vorm van charters of regelgeving. Dit zal ook een positieve impact hebben naar de ontwikkelaars. Het is uiteraard aan de bevoegde collega-ministers om voor hun eigen entiteiten zo nodig initiatieven te nemen.

Het Kenniscentrum Data & Maatschappij is opgericht om expertise aan te bieden om hen hierbij te ondersteunen. Wie vorige week in de plenaire was, is getuige geweest van de vraag die me werd gesteld over artificiële intelligentie. Daar heb ik gezegd, over VDAB en de toepassingen, dat het goed zou zijn dat VDAB naar het kenniscentrum gaat om het ethisch kader rond hun eigen toepassing te laten bekijken. Ondertussen gebeurt dat. Dat is goed.

We mogen toepassingen niet a priori verbieden en ik ben dat geenszins van plan. We dreigen zo geen gebruik te kunnen maken van de voordelen die AI op het vlak van efficiëntie en effectiviteit kan bieden. We moeten, denk ik, sowieso kiezen voor een aanpak die de mens centraal stelt.

Een leeraanpak inzake AI betekent dat de gevolgen van AI-toepassingen doorlopend worden geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd. Een aanpak waarbij de mens centraal staat, wil zeggen dat het nog steeds een persoon is die de finale beslissing moet nemen, nooit de computer. Zie ook de vragen over VDAB.

Als we breder kijken dan de organisaties van de Vlaamse overheid, dan blijken de regulerende mogelijkheden van de Vlaamse Regering in het maatschappelijke verkeer eerder beperkt. Een groot deel van de aspecten die te maken hebben met AI, waaronder het gebruik van data of de effecten voor de openbare veiligheid, is een federale bevoegdheid. AI is bijvoorbeeld reeds onderhevig aan bestaande regelgeving inzake consumentenrecht, fundamentele rechten en wetgeving met betrekking tot productveiligheid en -aansprakelijkheid. Een stuk van de regelgeving zit dus federaal.

We leven ook in een geglobaliseerde wereld, en – zoals u weet – zetten China en de Verenigde Staten ook zeer hard in op AI. Ik pleit allerm minst om hun filosofieën inzake deze technologie over te nemen, maar wel om hier een gezamenlijk Europees antwoord op te voorzien. Als elke regio of elke lidstaat in de EU zijn eigen regelgevend kader inzake AI opstelt, dreigen wij de 'Digital Single Market' volledig te desintegreren en wordt het praktisch onmogelijk om in Europa grensoverschrijdend te werken.

Europa zit echter niet stil. Vorig jaar heeft het met betrokkenheid van ethici en bedrijven de 'Ethics Guidelines for Trustworthy AI' opgesteld en dit jaar mogen we de start van de discussie over een regelgevend kader inzake AI verwachten. Ik vat een aantal richtlijnen voor u samen.

De commissie ziet verschillende opties om het wetgevend kader aan te passen. In de eerste plaats mikt men op aanpassingen aan de bestaande EU-wetgeving om bescherming te bieden tegen bijkomende risico's, zoals cyberdreigingen, bedreigingen van de persoonlijke veiligheid en privacyinbreuken. Voor producten met een hoog risico zou men specifieke verplichtingen opleggen. Men denkt daarbij aan toepassingen in gezondheidszorg, openbare veiligheid of transport. De commissie ziet ook een nood aan een systeem van publiek toezicht. Dit zou zoveel mogelijk gebouwd worden op het netwerk van bestaande autoriteiten. Mijn administratie zal dit EU-dossier met behulp van het kenniscentrum van nabij opvolgen. Dat kenniscentrum is dus geen dag te vroeg opgericht.

De beleidsvoorstellen van Jacob Turner zijn zeker interessant, en we nemen ook initiatieven die in de richting gaan van de aanbevelingen.

Wat het betrekken van burgers betreft en de rol van het onderwijs, wil ik erop wijzen dat we in onze beleidsagenda AI een integrale aanpak voorstaan. Hierbij zullen we ook middelen uittrekken voor initiatieven in het onderwijs en het betrekken van burgers. We moeten komen tot een zeker niveau van AI-geletterdheid bij lerenden en werkenden.

Voor het vraagstuk van de kwalificaties van de AI-ingenieurs verwacht ik in de eerste plaats dat de universiteiten hun opleidingsprofielen permanent gaan bijsturen.

Ik heb al gezegd dat wij voor een leeraanpak rond AI zijn en ik heb daarrond al een aantal krijtlijnen gegeven.

De studie van het NIST in de VS toont aan dat bij het ontwikkelen van AI-toepassingen veel afhangt van de kwaliteit, de breedte en hoeveelheid van de data die men gebruikt. In het geval van deze studie is de link tussen de foto's die gebruikt worden en de kwaliteit van de toepassing, zeer duidelijk. Het NIST toont daarbij aan dat AI-toepassingen raken aan ethische kwesties en toont nogmaals het belang van de balans en de grootte van de datasets aan. Uit dat onderzoek haal je dus de grote nood aan duidelijke argumenten voor kwaliteitsstandaarden aangaande het gebruik van datasets.

Wat IBM betreft, zullen AI-toepassingen die gebaseerd zijn op statistische verwerking, zoals gezichtsherkenning, altijd voor een stuk een 'black box' zijn, wat wil zeggen dat de exacte factor of factoren die een keuze van de toepassing bepalen, niet precies aan te wijzen zullen zijn. Er zijn tal van maatregelen die dit aspect van AI kunnen verzachten, waaronder het nauwkeurig documenteren van de ontwikkeling van de AI-toepassing. Zoals ik al zei, moeten we er ook voor zorgen dat mensen verantwoordelijk blijven voor de uiteindelijke beslissing.

Wij bespreken de mogelijkheid om het Kenniscentrum Data & Maatschappij een checklist te laten opstellen die onderzoekers en bedrijven in staat stelt 'ethisch by design' te zijn. Als dat het geval is, zullen elementen zoals een degelijke documentatie hier zeker een onderdeel van uitmaken.

Er is ook een EDUbox ontwikkeld rond artificiële intelligentie. Ik weet niet of u dat hebt, maar daarin worden onder andere allerlei zaken gezegd over gezichtsherkenning. Ik had ze graag aan alle aanwezige parlementsleden bezorgd, maar ik heb er niet genoeg bij me. Ik zal proberen ervoor te zorgen dat u er wel eentje krijgt. Het is samen met imec, Mediawijs en Technopolis ontwikkeld. Ik heb het mee als voorbeeld om te tonen dat we er wel mee bezig zijn om het ook bij het bredere publiek te krijgen. Ik zal proberen voor alle hier aanwezigen een exemplaar te versieren.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Eigenlijk maakt u mij van langsom meer overtuigd van het confederalisme. Ik zal u uitleggen waarom. We komen hier in een spanningsveld dat we met technologie vooruit willen. We zien dat ook bij 5G. Artificiële intelligentie heeft gigantische mogelijkheden, maar er zijn inderdaad ook een aantal gevaren rond. Ik denk dat collega Annouri daar zeker verder op zal inspelen.

Om die gevaren op Vlaams niveau aan te pakken, hebben we niet de beslissingsbevoegdheid. Dan gaat het bijvoorbeeld over veiligheid, over een aantal ethische kwesties, over de privacy. U verwijst terecht naar Europa, dat bezig is een dossier op te maken. Maar ik vrees, en ik zou daar graag uw mening over weten, dat we wel willen vooruit gaan, op een bepaald ogenblik, als het gaat over die technologie, maar dat men op een hoger niveau nog niet klaar is met het aanpassen van een

aantal regels over ethiek, privacy en veiligheid, waardoor wij geremd worden in de ontwikkeling van onze technologie.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Hebt u dezelfde conclusies?

Imade Annouri (Groen): Ik denk dat die EDUbox over artificiële intelligentie meteen een mooi voorbeeld is van heel goed werk dat verzet wordt, maar het is ook wel opvallend dat geen enkel parlementslid daarvan op de hoogte was. Als er zulke dingen gebeuren, moeten we er ook vooral voor zorgen dat ze bekend raken bij het brede publiek en dat iedereen weet dat die dingen bestaan en er gebruik van kan maken. Dit is het eerste dat ik ervan hoor; ik weet niet of mijn collega's op de hoogte waren. Dat is een van de grote uitdagingen.

U verwijst naar Europa. Dat is heel terecht. Europa komt deze maand met zijn plannen in verband met artificiële intelligentie, op 19 februari, als ik niet vergis. U kreeg deze voormiddag nog het compliment als een trein door uw beleidsdomein heen te donderen, vandaar dat ik deze concrete vraag stel. Er zijn inderdaad collega's op het federale niveau die daar mee bezig zijn en ook mensen op Europees niveau. In hoeverre hebt u daar zelf ook contacten mee gehad? In hoeverre hebt u contact met Europese instellingen om te zien wat Vlaanderen daarin kan doen, wat we kunnen bijdragen en hoe we daarin mee deel kunnen uitmaken van de oplossing? Want ik zie toch liever samenwerkingen dan dat we nadenken over dingen die ons in de weg staan.

Ik kom bij een tweede punt. Ik denk dat het klopt dat, als het gaat over veiligheid, er dingen moeten gebeuren op niveaus die ons overstijgen als Vlaanderen. Maar als het gaat over mensen vormen, mensen de tools geven of mensen opleiden om ermee om te gaan, maar ook om waakzaam te zijn en om potentieel te zien, hebben wij hier in Vlaanderen alle sleutels in handen. Ik ben blij dat u verwijst naar onderwijs, dat u zegt dat u kijkt naar de universiteiten om daar meer werk van te maken. Mijn concrete bijkomende vraag is op welke manier u samenwerkt met de andere bevoegdheidsdomeinen en -niveaus om ervoor te zorgen dat we in Vlaanderen zo goed mogelijk mee kunnen doen om deze problemen op te lossen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Misschien eerst iets rechtzetten: die EDUbox is iets wat verspreid wordt in de derde graad van het secundair onderwijs. Het heeft dus te maken met de opleiding, maar het is niet gratis. Het toont wel aan dat men bezig is met het vormen van jongeren in dat verband. Dat jullie het niet kennen, is misschien niet zo erg. Dat is niet negatief bedoeld. De focus ligt daar nu vooral op het onderwijs.

Collega Annouri, uiteraard houden wij de vinger aan de pols. In de vorige legislatuur is een geïntegreerde beleidsagenda artificiële intelligentie gemaakt. Gedurende vele jaren maken wij grote bedragen vrij om te investeren in onderzoek, in begeleiding van bedrijven enzovoort. Evident wordt de manier waarop Europa ermee omgaat en het kader dat men daar wil maken, een van de prioritaire zaken voor ons om te volgen.

Collega Gryffroy, los van de staatsstructuurvoordelen is dit een dossier dat bij uitstek bovenregionaal moet worden aangepakt. Als iedereen dat op zijn eigen manier en met zijn eigen standaard gaat doen, kom je wat mij betreft in een slechte situatie. Dat is ook de reden waarom we vanuit onze eigen ervaringen dat Europees dossier absoluut prioritair gaan volgen. Ik ben ook bijzonder blij dat we zelf ons eigen kenniscentrum hebben opgericht om die ethische component goed te bewaken en te begeleiden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik ben er 100 procent mee akkoord dat je het niet te regionaal moet bekijken, maar zelfs bij voorkeur op Europees niveau. Ik wil gewoon meegeven dat we moeten opletten dat de technologievooruitgang die wij willen maken, straks niet vertraagd wordt door elementen die plots naar boven komen als privacy, een federale bevoegdheid, of cybersecurity, een federale bevoegdheid, enzovoort. Dat wil ik voorkomen. We zien dezelfde discussie ook omtrent 5G. Dat is krak dezelfde discussie. Men wil dat uitrollen, maar iemand zegt dan: 'de privacy'. Daar zijn we niet voor bevoegd en dan staan we daar. Uiteraard moet het op Europees niveau gebeuren. Maar als we willen vooruitgaan, dan moeten we af en toe eens onze hakken in het zand zetten als er te veel wordt doorverwezen naar het federale niveau.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Ik ben helemaal akkoord dat het bovenlokaal is. Het is zelfs geen kwestie van het Europese niveau, maar we moeten ook kijken naar de Verenigde Staten en andere grootmachten die dat al volop ontwikkelen, en dat nauwlettend in de gaten houden. Ik vrees dat het ethisch kompas van andere landen niet per se zo zuiver is als wat we in Europa of in de Verenigde Staten proberen te doen.

Voor mij staan mens en milieu centraal in wat ik op politiek vlak wil doen. Artificiële intelligentie en ontwikkelingen bieden ongelooflijk veel potentieel, maar die moeten ook ten dienste staan van de mens en het milieu en we mogen ze op geen enkele manier blootstellen aan vooroordelen of andere elementen die een negatieve impact hebben. Het zou zelfs perfect zijn als het gaat over algoritmes, dat elke burger continu weet aan welke algoritmes hij wordt blootgesteld en om welke redenen. Als we op onze smartphone een advertentie krijgen, kunnen we aanklikken waarom we deze advertentie te zien krijgen. Eigenlijk zou het niet meer dan logisch zijn dat we ook zouden weten waarom en aan welke algoritmes we continu worden blootgesteld op internet en op sociale media. Daarover zouden we moeten nadenken als we echt willen dat dergelijke zaken ten dienste staan van mens en milieu, en niet omgekeerd.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het Flanders Future Techfund

– 1161 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De Vlaamse Regering heeft besloten om een startbudget van 75 miljoen euro vrij te maken voor het Flanders Future Techfund (FFTF), een technologiefonds dat Vlaamse strategische onderzoekscentra, universiteiten en speerpuntclusters in staat moet stellen om de nieuw ontwikkelde technologieën breder in te zetten en sneller naar de markt te laten doorstromen. De bedoeling is om te vermijden dat we een te enge valorisatie zouden krijgen van het werk dat gebeurt door de onderzoekers en dat men zich te snel zou focussen op een specifieke toepassing, zijnde de toepassing die het snelst op de markt kan komen.

Het FFTF zal enkel investeren in projecten die al voldoende maturiteit hebben en die een duidelijk aantoonbaar marktpotentieel hebben. Bovendien vereist elke investering van het FFTF de inbreng van een private co-investeerder van minstens 10 procent.

Minister, wat zijn voor u exact de doelstellingen van dit techfonds? Op welke manier zullen deze worden gerealiseerd? Hebt u al een overzicht van de lopende dossiers? Het is immers al vorig jaar goedgekeurd. In welke concrete projecten zal het FFTF investeren? Hoe zullen deze budgetten worden verdeeld? Welke criteria worden daarvoor toegepast?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De doelstellingen van het Flanders Future Techfund zijn vastgelegd bij de oprichting. De statuten werden goedgekeurd op de ministerraad van 10 mei 2019.

Het fonds heeft als doel de Vlaamse technologie breed te vermarkten door financiering te verstrekken voor de verdere ontwikkeling van technologieplatformen, van labohaalbaarheid tot bewezen prototype. De financiering gebeurt op basis van een investeringscase, waarbij een inschatting wordt gemaakt van het marktpotentieel van de diverse applicaties van het technologieplatform en de technologische 'milestones' van de ontwikkeling.

Het FFTF richt zich op investeringsdossiers: het fonds verstrekt kapitaal, geen onderzoeksfinanciering met een subsidieloga. De strategische horizon van het FFTF is een langetermijnhorizon, waarbij de return on investment (ROI) wordt bekeken over een periode van ten minste tien à twaalf jaar. Zo is er voldoende tijd om te evolueren van de initiële technologieplatformontwikkeling naar een prototype en vervolgens naar productintegratie en vermarkting.

Hoe wordt dat dan gerealiseerd? Het FFTF is een investeringsfonds dat investeert in technologieplatformen die ontstaan uit onderzoek aan de strategische onderzoeksinstellingen, universiteiten of speerpuntclusters, met als doel om die voor verschillende toepassingsdomeinen verder te ontwikkelen. Deze technologieplatformen dienen vervolgens als basis om hetzij via de creatie van nieuwe spin-offs, hetzij via licenties aan bestaande bedrijven, nieuwe productontwikkeling in verschillende toepassingsdomeinen mogelijk te maken. De bedoeling is dus helder volgens mij.

Op dit ogenblik loopt er een evaluatie van de twee lopende dossiers die het verst gevorderd zijn. Een daarvan is ontstaan uit imec en een uit het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB). Deze worden als modeldossiers gebruikt voor de structurering. Er is evenwel nog geen sprake van een investeringsbeslissing.

Het eerste dossier betreft een platform dat gebaseerd is op optische technologie van imec. Door onder andere gebruik te maken van nieuwe materiaaleigenschappen en integratietechnologieën wil het platform echte holografie mogelijk maken. Met holografie kan een driedimensionaal beeld in de ruimte worden geprojecteerd dat langs alle invalshoeken kan worden bekeken. Een eerste toepassing bevindt zich op het domein van de virtual reality (VR). Een tweede toepassing bevindt zich op het domein van 3D-printing.

Het tweede platform is gebaseerd op een technologie ontwikkeld aan het VIB, in een samenwerking van onderzoeksgroepen aan de universiteit van Gent en de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Deze technologie laat toe om biologische geneesmiddelen bestaande uit eiwitten, langs orale weg toe te dienen in plaats van via injectie. Het technologieplatform zorgt voor een modificatie aan de eiwitten tijdens het productieproces, waardoor ze resistent worden tegen afbraak in het spijsverteringssysteem. Een eerste toepassing bevindt zich in de dierengeneeskunde. Een tweede toepassing bevindt zich in de menselijke geneeskunde. Ten slotte is er nog een andere toepassing denkbaar in het domein van voedingssupplementen.

Dat zijn de twee cases die op dit moment onderzocht worden. Daarnaast zitten er nog diverse dossiers in een vroegere fase van onderzoek.

Waar zal het FFTF nu concreet in investeren? Zoals ik al zei, zal het FFTF investeren in technologieplatformen, in businesscases met een oorspronkelijke financieringsbehoefte van 5 tot 15 miljoen euro. Die cases dienen aan vier criteria te voldoen: er moet een positieve marktanalyse zijn en een competitieve positionering van het project daarin, er moet een uitgewerkte technologieroadmap zijn, er moet een realistisch financieel plan zijn en er moet duidelijkheid zijn over de intellectuele eigendomsrechten die ter beschikking van het special purpose vehicle (SPV) zullen worden gesteld. Minimum 10 procent van het investeringsbedrag is afkomstig van een of meerdere private partijen, die aan dezelfde voorwaarden dienen te investeren als het FFTF.

Het is nu al duidelijk dat het vinden van geschikte projecten niet evident is. In vele gevallen zal er immers rekening mee gehouden moeten worden dat vervolginvesteringen nodig zullen zijn om tot vermarktbare producten te komen. De gekozen structuur met zijn ESR-consequenties (Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen) heeft tot gevolg dat dergelijke vervolginvesteringen in meerderheid vanuit de private sector zullen moeten komen. Dat is eigen aan de keuze die we gemaakt hebben. Dat heeft tot gevolg dat de technologie voldoende ver ontwikkeld moet zijn, vooraleer er geïnvesteerd kan worden, aangezien er terecht voor geopteerd werd dat het fonds marktconforme investeringen doet en geen alternatieve vorm van onderzoekssubsidiëring vormt. Een goede keuze van projecten die zich in een geschikte ontwikkelingsfase bevinden, is dus cruciaal.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik zal het als volgt proberen samen te vatten. Het FFTF probeert de gap te dichten die er soms was tussen fundamenteel onderzoek en het vermarkten van technologieën, een gap veroorzaakt door het feit dat de technologieën nog niet voldoende rijp waren om te commercialiseren. De volgende stap is dan wel nog dat het 100 procent commercieel vermarkt wordt, zonder ondersteuning.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Een beetje aansluitend bij de terechte vragen van de heer Gryffroy, heb ik een vraag naar de output en de monitoring: welke return on investment is er maatschappelijk? Hoe kunnen we die eventueel monitoren? Hebt u daar een kader voor ontwikkeld of zult u dat nog ontwikkelen? Zijn er eventuele afspraken of beperkingen over de verankering in een volgende fase? We zitten nog in een initiële fase, maar ik heb toch de vraag naar verankering van de producten die gegenereerd zouden worden in een marktphase.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het elementaire probleem, mijnheer Gryffroy, is de tweede ronde. Als je dat via investeringen wilt doen, moet je private partners vinden. Het is dus minder dan de helft dat door de overheid te financieren is. Dus daar zit een angel. Als het over die investeringen gaat, is het absoluut te doen om businesscases mogelijk te maken.

In verband met de vraag van mevrouw Gennez: we zijn op dit ogenblik – de verankering kan dan later – aan het zoeken of we, in verband met het probleem dat er vroeger was om die dingen operationeel te krijgen, tot een aantal van die investeringsbeslissingen kunnen komen. Dat blijkt toch een iets moeilijker opdracht te zijn dan we hadden gedacht, al vind ik de twee cases die nu op tafel liggen, persoonlijk wel heel interessant, maar dat vraagt enorm veel investeringen. Je moet ver genoeg staan vooraleer je de volgende stap kunt maken.

Uw samenvatting, collega Gryffroy, was eigenlijk redelijk juist, met dien verstande dat het minder dan 50 procent overheid moet zijn.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Bijna 50 procent voor de eindfase. Ik denk dat het inderdaad moeilijk is om de juiste projecten te vinden, want ofwel is men voldoende marktrijp en dan gaat men onmiddellijk naar de markt en dan zoekt men andere ondersteuning, ofwel werkt men nog aan fundamenteel onderzoek. We zitten nu in die moeilijkere grijze zone. We moeten zien wat het geeft, of er nog interessante projecten kunnen komen. Misschien moeten we het dan later evalueren. Ik stelde me op een bepaald moment de vraag of die 75 miljoen noodzakelijk zijn, maar we moeten dat dan evalueren. Als daar geen projecten op komen, dan kunnen we misschien beter in een volgende ronde deze fondsen voor andere zaken ook gebruiken.

De voorzitter: Als er voldoende schriftelijke vragen komen, gaan we dat zeker opvolgen.

Andries Gryffroy (N-VA): Daar kan ik zeker voor zorgen, voorzitter.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanbevelingen voor een Vlaamse ruimtevaartconomie – 1162 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, weet u nog wat uw allereerste herinnering in uw leven was? U mag daar rustig over nadenken. De mijne dateert van uit het tweede kleuterklasje bij juf Josée. We mochten voorstellen wat we later zouden willen worden. Een van mijn zussen had de avond voordien een ruimtepak gemaakt met karton en wc-rolletjes en ik was daar geweldig blij mee. Ik herinner me nog levendig die blijdschap toen ik daar in die klas stond. Vandaar dat de ruimte me altijd gefascineerd heeft. Dat is nu overgegaan in een speciale interesse in het ruimtebeleid.

Ik heb al gezien dat daar vanuit Vlaanderen heel wat rond gebeurd is de afgelopen jaren. We participeren in de European Space Agency, de ESA, via de federale overheid. Die geeft daar jaarlijks 200 miljoen euro aan. Dat verloopt federaal, maar die middelen zijn natuurlijk over alle gewesten heen ingezameld.

Een van de principes van de onderzoeksprogramma's is het principe van de 'juste retour'. Dat betekent dat de middelen die aan dat ruimteagentschap gegeven worden, terugvloeien naar de betrokken lidstaten in de vorm van contracten, onderzoeksprojecten, et cetera, waarop bedrijven en onderzoekscentra kunnen intekenen. Federaal zijn er een aantal afspraken gemaakt om die verdeling te regelen. Volgens die afspraken zou Vlaanderen 55 procent van de middelen van het Europese ruimtevaartagentschap die van België komen, moeten terugkrijgen, althans onze onderzoekscentra zouden die moeten terugkrijgen. Het blijkt dat het percentage van 55 procent in het verleden nooit gehaald is.

Sterker nog, de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen (VARIO) zei dat de federale overheid in het verleden onvoldoende rekening hield met de in Vlaanderen aanwezige expertise en technologische knowhow, en dat daardoor onvoldoende middelen naar Vlaamse bedrijven en onderzoekinstellingen stromen.

De raad stelde dat er echt nood was aan een beter overleg tussen de federale overheid en de deelstaten.

Minister, volgens de jongste cijfers die ik bij u heb opgevraagd en waarvan u het embargo – het mag ook wel eens worden gezegd – keurig hebt gerespecteerd, blijkt dat dat percentage de jongste jaren weliswaar een gunstige evolutie kent – we komen ongeveer aan 43 procent –, maar dat dat natuurlijk nog sterk onder het bedrag ligt dat we eigenlijk naar onze bedrijven zouden moeten zien vloeien. Als je dat berekent, dan komt dat neer op ongeveer 25 miljoen euro per jaar. Dat is 25 miljoen euro die eigenlijk naar de Vlaamse economie zou moeten gaan, maar blijft steken in de federale mallemol. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Ik ben, in tegenstelling tot de heer Gryffroy, geen groot pleitbezorger van confederalisme, maar ik ben wel een pleitbezorger van het nakomen van gemaakte afspraken. *(Opmerkingen van Tine van der Vloet)*

Excuseer? Valt dat tegen? U kunt me nog overtuigen de komende jaren.

Ik ben echter wel een voorstander van het naleven van de afspraken die tussen de diverse entiteiten werden gemaakt, en in dezen is er mijns inziens een volledig gebrek aan respect voor de Vlaamse belangen. Men heeft vanuit de Vlaamse overheid ook de vraag gekregen om beter overleg te krijgen. Er was ook het voornemen om daar een apart overlegorgaan voor op te richten. De federale overheid had dat gezegd, maar is dat eigenlijk nooit nagekomen. Die geldstromen, dat blijft altijd een beetje in het ongewisse. 25 miljoen euro per jaar is niet niks. Die ruimtevaartindustrie is echter echt wel een katalysator. Dat is een industrie die zorgt voor heel veel verspreiding van kennis in onze industrieën die misschien verder af staan van de ruimte, een industrie die echt wel nuttige technologie oplevert. Denken we maar aan gps-technologie et cetera. Dat is zoals investeringen in defensie. Die kunnen ervoor zorgen dat je economie als geheel vooruitgaat. Daarom vind ik het toch belangrijk om erop toe te zien dat die afspraken worden gerespecteerd.

Vandaar mijn vragen. U kent de cijfers, want u hebt me die meegedeeld. Wat vindt u daarvan? Wat zult u doen om in de toekomst meer te wegen op de federale besluitvorming en ervoor te zorgen dat het principe van de 'juste retour' richting Vlaanderen wordt gerespecteerd? Wat is uw globale evaluatie van de aanbevelingen van de VARIO, die zegt dat het ruimtevaartoverleg met de federale overheid beter moet worden geregeld?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Vande Reyde, u verwijst terecht naar de informatie die ik in het kader van de schriftelijke vragen 44 en 172 ter beschikking heb gesteld, zonder erover te communiceren. Die informatie heeft mij ook wel wat gefrustreerd, dus ik begrijp absoluut dat u de vraag stelt. Ik heb ook al met een aantal mensen daarover gesproken, over hoe dat nu eigenlijk kan. Wat vooral belangrijk is, is het feit dat de Federale Regering een principiële beslissing heeft genomen met een potentieel positief effect voor de Vlaamse ruimtevaartindustrie. Ik wil haar zeker al bedanken voor die beslissing. Dat is een goede beslissing.

Ik heb ook gezegd dat blijvende waakzaamheid geboden is, omdat een deel van de vooropgestelde vastleggingen nog niet helemaal definitief is. De volgende Federale Regering zal die beslissing nog moeten bevestigen.

Eén bijkomend element wil ik toch ook meegeven. Het Vlaams regeerakkoord toont ambitie op het terrein van ruimtevaart. Ik heb daarom mijn diensten recent de opdracht gegeven om in de nabije toekomst een taskforce op te richten. Een van de taken van deze taskforce zal precies zijn om een oog te houden op de intekening van België in het kader van het Europees ruimteprogramma. Een bijzonder

aandachtspunt zal de opvolging zijn van de Vlaamse deelname aan het subprogramma 'Space' binnen het toekomstige Horizon Europe.

Het allereerste bedrijf dat ik bezocht heb, toen ik minister van Innovatie werd, is Verhaert Space, een heel grote speler op het vlak van ruimtevaartinvesteringen. Het heeft dus absoluut mijn aandacht gewekt.

Resolutie 1952 van 24 april 2019 is zeer ruim, met heel wat overlap met 'Advies 2: Flanders' Space. Een Strategie voor de Vlaamse Ruimtevaart economie' van VARIO, dat ongeveer een jaar eerder verscheen. Om de focus te behouden focus ik mij op de zes aanbevelingen van het VARIO-advies: werk een integrale en gecoördineerde strategie uit voor de ruimtevaart economie in Vlaanderen; bevorder de kruisbestuiving tussen de ruimtevaart en de aardse industrie; creëer ruimte voor de implementatie van de strategie; versterk het eigen beleid door ruimtevaartdiensten; omarm het potentieel van de ruimtevaart economie voor Vlaanderen; weeg op federaal, Europees en internationaal beleid.

Elk van die aanbevelingen bevat een aantal actiepunten. Ik ga ze hier niet allemaal voorlezen. Ik heb al die bijlagen en actiepunten liggen, maar als jullie de voor geschiedenis nog willen kennen: mijn voorganger en de ruimtevaart sector zelf hebben de eerste aanzetten gegeven voor de opvolging van het VARIO-advies. Dat is duidelijk, denk ik.

Wat ik daar nog aan wil toevoegen, is dat de oprichting van de taskforce, waar ik net over sprak, het laatste puzzelstukje is in reactie op het VARIO-advies. Dat is nog niet gebeurd en is dus nog een taak voor mij. Met die taskforce kunnen we dan de links met het federale, Europese en internationale niveau nieuw leven inblazen.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Bedankt voor uw antwoord. Ik ben blij te horen dat we er verder op zullen toezien dat het percentage dat naar Vlaamse bedrijven gaat, inderdaad verder stijgt. De tijd van het vriendelijk te vragen is een beetje voorbij en we moeten nu op onze strepen staan. Zoals u terecht aanhaalt, was het in het verleden zo dat de ruimtevaart industrie zich vooral in andere gewesten concentreerde, maar dat is vandaag zeker niet meer het geval. We moeten er dus voor zorgen dat het percentage verder evolueert richting de afspraken die daarrond gemaakt zijn. Bedankt dat u daarop wilt toezien.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Zijn er nog andere tussenkomsten mogelijk?

Ik wilde gewoon tussenkomen om te zeggen dat ik de vraag van de heer Vande Reyde ondersteun en dat we inderdaad op onze strepen moeten staan. (*Opmerkingen van minister Hilde Crevits*)

De voorzitter: Daar ging ik ook van uit.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de mogelijke investeringen van Chinese bedrijven in de e-commerce in Vlaanderen

– 1203 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dit is enorm belangrijk. We hebben het in deze commissie al een aantal keer over e-commerce gehad en dan vooral over hoe we onze lokale handelaren in Vlaanderen kunnen ondersteunen om mee te stappen in het digitale verhaal. Dat is een heel belangrijk luik om de lokale handel mee te ondersteunen. Even belangrijk is het echter om een gelijk speelveld te creëren. Daar wil het vandaag over hebben. Ik begrijp wel dat dit een moeilijk thema is om concrete acties aan te koppelen, maar het is wel een belangrijk debat waar we de komende jaren aandacht voor zullen moeten hebben.

Een gelijk speelveld is niet alleen belangrijk voor onze handelaars, maar ook voor onze consumenten. Er is heel veel concurrentie op het vlak van retail uit het buitenland. We kennen allemaal de Zalando's of bol.coms van deze wereld. We gaan die niet verbieden, want die bieden wel degelijk voordelen voor onze consumenten en uiteindelijk ook om onze lokale handel te laten evolueren naar het winkelen van de toekomst. Op zich is e-commerce dus een goede zaak.

Maar nu zien we de laatste maanden, jaren, ook een enorme opmars van e-commerce uit andere contreien, bijvoorbeeld uit Azië, uit China. Daar stelt zich echt wel een probleem van het gelijke speelveld. Het komt er kort gezegd op neer dat er voor winkels die vanuit die landen opereren, echt een heel groot risico is dat ze niet aan dezelfde concurrentievereisten voldoen op het vlak van bijvoorbeeld de kwaliteit van de producten, certificering, et cetera. Ik verzin dat niet zelf. Dat blijkt uit een heel aantal studies. Test Aankoop heeft een onderzoek gedaan. Er bestaat ook een groot-schalig Deens onderzoek, en voor wie de problematiek echt wil begrijpen, raad ik eigenlijk aan om eens op YouTube te zoeken naar een aflevering van 'Zondag met Lubach', een Nederlands actualiteitsprogramma. Het duurt maar tien minuten. Daarin is een heel doordacht item gemaakt over wat daarvan eigenlijk de gevaren zijn.

Heel wat Chinese winkels zijn de laatste jaren aan een opmars bezig, niet alleen in Vlaanderen, maar in heel West-Europa. We kennen misschien allemaal AliExpress: dat is een tak van Alibaba. Maar daarnaast zijn er ook Wish, Banggood, DealeX-treme, MiniInTheBox, TinyDeal enzovoort. Er zijn heel wat van die e-commerce-websites die enorm veel marktaandeel aan het veroveren zijn. Ik heb exacte cijfers opgezocht. Dat is een beetje moeilijk te vinden, maar het zou gaan om 16 procent van de totale e-commerce in West-Europa. Misschien hebben jullie daar andere cijfers over. Het is een beetje flou om dat in kaart te brengen, maar de opmars is echt wel bezig.

Uit die studies, bijvoorbeeld van Test Aankoop en uit het Deens onderzoek, blijkt dat heel wat van die producten niet voldoen aan de kwaliteitseisen die wij als westerse consumenten niet alleen gewoon zijn, maar die ook gewoon gelden om ons te beschermen, bijvoorbeeld tegen schadelijke chemicaliën en dergelijke. Dat is natuurlijk een probleem. Het gaat zelfs zo ver dat het certificeringslogo dat we in West-Europa kennen, het befaamde CE, dat we op veel producten zien, en dat staat voor 'Conformité Européenne', zelfs wordt nagemaakt bij Chinese producten. Veel van die producten hebben eigenlijk een valse certificering, maar hebben vrije toegang tot de Europese markt.

In het verleden deed dat probleem zich niet zo erg voor omdat de logistieke kracht van die Chinese webwinkels vrij beperkt was in onze contreien. Daardoor waren de levertermijnen van die producten enorm lang en konden die eigenlijk niet zoveel marktaandeel veroveren. Maar dat is nu aan het veranderen, en dat komt omdat Chinese bedrijven steeds meer logistieke hubs openen in West-Europa. We hebben enkele jaren geleden de opening gehad van een logistieke hub van Alibaba, nabij de luchthaven van Luik. Nu zijn er plannen om bij de haven van Zeebrugge een poot op te zetten van JD.com. Minister-president Jan Jambon was enkele weken geleden aanwezig op een informatiesessie daarover.

JD.com is minder bekend in Europa, maar is even groot als Alibaba. Ik ben zelf in dat bedrijf geweest, in Beijing. Enkele jaren geleden was ik uitgenodigd door de Chinese overheid om er eens te gaan kijken. We hebben toen ook een bezoek gebracht aan dat bedrijf. Dat is gigantisch. Dat is niet te vatten naar onze standaarden. Het is ook heel modern. Dus, u moet zich niet inbeelden dat robotten er op 18e-eeuwse wijze zitten te luisteren. Neen, men waant zich bij Google. Dat is een enorm modern bedrijf. Wat mij vooral bijbleef van dat bezoek, was een presentatie waarin het bedrijf duidelijk aangaf dat het Europees marktaandeel wil veroveren. Dat past ook in het Chinese overheidsinitiatief van de Zijderoute. Ik weet niet of jullie daarmee vertrouwd zijn, maar er is een groot programma van de Chinese overheid waarmee ze de historische zijderoute, die dus ook door West-Europa loopt, opnieuw haar tentakels wil laten uitstrijken en ervoor wil zorgen dat ze daar logistiek aanwezig is.

Al die zaken baren me toch enigszins zorgen. Ze baren me zelfs heel veel zorgen, want als we die bedrijven logistieke kracht geven in Vlaanderen, dan heeft dat natuurlijk een enorm effect op onze lokale handelaars, die ineens op een heel ongelijk speelveld moeten gaan opereren. Ze hebben het al moeilijk met de e-commerce van Europese grote spelers zoals bol.com, maar daarvan kun je de consumentenvoordelen natuurlijk niet gaan afroemen. Maar als daar nu spelers bij komen met een grote logistieke kracht vanuit landen waar er andere voorwaarden gelden, dan zorgt dat ervoor dat zij met ongelijke middelen spelen. Dat moeten we te allen tijde voorkomen, niet zozeer ter bescherming van de lokale handel, maar vooral om ervoor te zorgen dat de e-commercevoordelen voor de consument blijven bestaan.

Daar wou ik uw visie eens over horen. Wordt daarover nagedacht binnen de Vlaamse Regering? Wat ik zie, is dat die investeerders met open armen worden ontvangen. Dat moeten we natuurlijk altijd doen – wij zijn beleefde mensen – maar ik zou daar toch een zekere strategie achter steken over hoe we daarmee omgaan. We hebben in het Vlaams regeerakkoord gezegd dat we een screening gaan doen van allerlei kritieke infrastructuur en voorkomen dat die in handen komt van landen waarvan we het eigenlijk liever niet willen. Die lokale handel wordt natuurlijk doorgaans niet als kritieke infrastructuur beschouwd, maar het gaat toch wel om geweldig veel jobs.

Ik denk dat we ons de vraag moeten stellen of we die allemaal op het spel willen zetten voor beloofde investeringen voor ten hoogste 1000 jobs. Deze afweging moeten we maken. Alibaba kwam destijds naar Luik met de belofte om tienduizenden jobs te scheppen, maar het zijn er tot op vandaag hoogstens 300, misschien 350. Ik vraag me af of het dat wel waard is om daarvoor zo'n ongelijk speelveld te doen ontstaan. Tot daar een zeer uitgebreide aanzet tot een gedachtewisseling daarover.

Minister, hebt u al concrete indicaties van wat JD.com van plan is in Zeebrugge? Dat blijft enorm vaag voor mij. Ik neem aan dat wanneer de Vlaamse Regering aanwezig is op zo'n bezoek, dat daar toch iets concreets tegenover staat. Ik herinner me destijds de discussie met Alibaba in Luik. Er is zelfs een heel convenant, een soort handelsakkoord gesloten met dat bedrijf, wat op zich zeer vreemd is.

Gaan we hetzelfde doen met JD.com? Wat zijn daar de plannen? Hoeveel tewerkstelling zou dit met zich meebrengen?

Hebt u specifieke cijfers over de opmars van Chinese e-commerce? Deelt u de mening dat we daar aandacht voor moeten hebben en een visie vanuit Vlaanderen moeten ontwikkelen over hoe we daarmee omgaan om te zorgen dat er een gelijk speelveld blijft voor onze lokale handelaars? Welke acties plant u daarvoor? Ik weet dat niet alle bevoegdheden bij u liggen, zelfs niet bij de Vlaamse Regering, daar ben ik me volledig van bewust. Maar als die zich in Vlaanderen komen vestigen, dan moeten we er toch grondig over nadenken hoe we daarmee omgaan en in samenwerking met alle andere entiteiten daar een eengemaakte visie over ontwikkelen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik wil eerst ter informatie zeggen dat ik op geen enkele informatiesessie aanwezig was. Dat is ook niet iets dat op de regering besproken wordt. Ik veronderstel dat onze minister-president naar sessies gaat. Hij is verantwoordelijk voor het aantrekken van buitenlandse investeringen. Dat kadert daarin. U hebt wel een punt dat we moeten nadenken wanneer er logistieke spelers naar hier komen, hoe ze iets bijbrengen aan onze economie. Ik vind de vragen en die gedachte zeer relevant. Ik denk dat het ook belangrijk is dat we een gelijk speelveld proberen te zoeken op EU-niveau en dat bewaken, anders gaan we in tegen de verdragen.

Ik kom tot uw concrete vragen. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) beschikt niet over specifieke cijfers over het aandeel van Chinese webshops op de Vlaamse of Belgische markt. Volgens cijfers van de Ecommerce Foundation zou in 2018 16 procent van de Belgische online crossborderaankopen naar Chinese webshops gegaan zijn. U kunt die cijfers online raadplegen.

Maar daarbij geef ik twee nuances. De cijfers geven geen inzicht in de verhouding tussen crossborderaankopen en aankopen in eigen land door Belgen. De cijfers zijn uitgedrukt in aantal aankopen, niet in waarde.

Ik deel de bezorgdheden uit het onderzoek van Test Aankoop omdat ze van belang zijn voor de lokale handelaar maar ook voor de consument. Op het vlak van prijzen zit de grootste concurrentie voor de Vlaamse handelaars bij de goedkopere producten. Het is zo dat vanaf een waarde van 22 euro bij het inklaren een btw-tarief van 21 procent wordt aangerekend. Voor nog duurdere producten, vanaf 150 euro, worden ook nog eens invoerrechten aangerekend binnen het juridisch kader van de EU. De Algemene Administratie van de Douane en Accijnzen is belast met de controle van de goederen die binnenkomen in de Europese Unie en met de belastingheffing op de goederen. Daarnaast is er nog het gegeven van de afhandelkosten door de postdiensten.

Chinese webwinkels konden lange tijd ook spotgoedkoop leveren op basis van een oud internationaal akkoord over posttarieven, afgesproken binnen de Universal Postal Union (UPU). Volgens dat oude akkoord kon China nog van de gunsttarieven voor ontwikkelingslanden genieten. Het was pas vorig jaar dat er binnen de UPU een aanpassing van dit akkoord overeengekomen is, waardoor de tarieven voor Chinese pakjes over een periode van vijf jaar, te beginnen vanaf 2021, worden opgetrokken tot 70 procent van de afhandelkosten. Ik vind dat verbazingwekkend, maar dat is de realiteit.

Het rapport van Test Aankoop heeft het ook over extreem lange leveringstermijnen, ondermaatse kwaliteit en nagemaakte producten. Ik deel de bezorgdheden uit het onderzoek absoluut. Ik denk wel dat deze voorbeelden van ondermaatse dienstverlening op langere termijn geen duurzame concurrentievoordelen zijn voor Chinese webshops. Het internet heeft niet alleen voor meer prijsconcurrentie gezorgd, het

heeft de consument ook de mogelijkheid gegeven om af te rekenen met slechte leveranciers via reviews en de laagdrempelige online geschillenbeslechting van de Europese Commissie.

Wat zijn de acties? Collega Vande Reyde, u weet – en u hebt er ook terecht naar verwezen – dat een aantal zaken niet tot mijn bevoegdheid behoren. De regelgeving rond belastingen, douanerechten en consumentenbescherming behoort niet tot de Vlaamse bevoegdheden, maar binnen mijn bevoegdheid blijf ik wel inzetten op het ondersteunen van handelaars bij de digitale transformatie en het omarmen van de mogelijkheden die het internet hun biedt. Vorige week hebben we daar een zeer interessante gedachtewisseling over gehad in de commissie en ik verwijs hier dan ook naar de gedachtewisseling.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Bedankt voor uw antwoord. Ik ben alleszins blij dat de notie dat er aandacht voor moet zijn, aanwezig is binnen de Vlaamse Regering. Ik ben er zeker van dat dat dan tot uiting zal komen bij de verdere bespreking en concretisering van investeringsplannen in de logistiek van Chinese e-commercebedrijven. We tekenen dus niet zomaar een blanco cheque op basis van beloftes die gemaakt worden.

Ik ben het met u eens dat die bedrijven zich misschien zullen aanpassen, wat ook in hun voordeel is. Dat kan, maar ik heb hier een aantal poppetjes mee die ik via AliExpress heb besteld. Die lijken te voldoen aan de Europese kwaliteitsvereisten, dus mensen hebben er geen idee van of die schadelijk zijn of niet, maar in het Deens onderzoek waarover ik sprak, ging het over dit soort poppetjes. Daarin zitten tot tweehonderd keer meer chemicaliën en hormoonverstorende middelen dan in Europa is toegestaan. Ik heb ze nog, maar ik ga ze weggooien, want de kans dat ze schadelijk zijn voor onze kinderen en de consument, is reëel. Dit soort dingen, daar moeten we echt veel aandacht voor hebben. Dat oneerlijk speelveld moet vermeden worden in Vlaanderen. Bij toekomstige investeringen in de logistiek, onder andere in Zeebrugge, moet daar rekening mee worden gehouden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik denk dat we het er voornamelijk over eens zijn dat we een gelijk speelveld moeten gaan creëren. Wie het spel hier komt spelen, moet dat volgens de regels doen. Anderzijds is het ook wel belangrijk dat we investeerders gaan aantrekken, zeker ook voor de haven van Zeebrugge alsook in andere havens, al moeten we daarbij inderdaad rekening houden met dat gelijk speelveld dat gerespecteerd moet worden.

Minister Crevits haalde al aan dat een groot deel van onze regelgeving afhangt van Europese regels. Misschien is er op Europees niveau nog een mogelijkheid om het een en ander aan te kaarten. Ziet u daar een taak voor u weggelegd, minister?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Vande Reyde, aan uw opmerkingen heb ik eigenlijk niets toe te voegen. U geeft net het voorbeeld waarom het belangrijk is om betrouwbaar te shoppen, ook als dat online gebeurt.

Collega De Vreese, ik ben het ermee eens dat we internationale logistieke bedrijven moeten aantrekken. Dat lijkt mij ook de reden waarom minister-president Jambon naar die sessie geweest is. Het lijkt mij echter ook belangrijk om kritisch te kijken naar de toegevoegde waarde. Je kunt immers iets aantrekken wat voor toegevoegde waarde zorgt, maar ook iets wat je eigen economie een beetje komt vernietigen.

Wij blijven een heel sterke logistieke regio. Heel veel bedrijven vinden het zeer interessant om zich hier te vestigen, ook omdat je op die afstand van 300 kilometer een enorm aantal mensen, een groot bereik hebt. Dat is dus een goede zaak.

Voor mij is het zeker van belang om dit ook op het Europese niveau aan te kaarten, al is dit in principe een federale bevoegdheid. Wij zien elkaar echt in het Overlegcomité, en het is geen enkel probleem om dit thema bespreekbaar te maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.